

Fóti Péter: Álom

augusztus 1, 2014

Álmomban szülők előtt álltam, és beszédet mondtam nekik:

Kedves Szülők!

Barátaimmal egy iskolát nyitunk. Nem célunk a gyerekeknek bizonyos képességeket, vagy ismereteket adni. A mi célunk egy olyan környezet létrehozása, amelyben a gyerekek maguk tudják meghatározni, hogy kik ők, és mik szeretnének lenni. Lesz, aki önállóan kutat, lesz, aki intellektuálisan lesz kíváncsi, lesz, akinek jó fizikai erőnléte lesz, lesz, aki szereti a művészetet és így tovább, attól függően, hogy milyen hajlamokat hozott magával. A gyerekeket nem fogjuk összehasonlítani! Mi támogatjuk az individualitást azzal az érzéssel együtt, hogy az egyén felelős a társadalomért, barátaikért.

Az iskolában mi tanárok leszünk felelősek *kezdetben* az iskola megszervezéséért és fenntartásáért, mi leszünk felelősek a finanszírozásért (amihez Önök, szülők hozzájárulnak), a gazdasági vezetésért, az épületek állagának megóvásáért, azért, hogy a rászoruló gyerekek terápiában részesüljenek, a nevelésért, amiről később még részletesen szólok, az új tanárok felvételért és elbocsátásáért. Mi vesszük fel, és szükség esetén mi bocsátjuk el a gyerekeket, mi gondoskodunk az állami törvények betartatásáról, és a tisztaság minimumáról.

A *kezdetben* minden egyéb kérdést az iskolán belül működő közös tanár diák önkormányzat hatáskörébe utalunk, ahol minden gyerek részt vehet, szót kaphat és szavazhat. Mindenkinek, tanárnak és diáknak egy-egy szavazata lesz. A gyerekeknek joguk lesz arra, hogy kialakítsák saját tanrendjüket, abból az ajánlatból, amit nyújtani tudunk. A gyerekektől elvárjuk az

együttműködést, hogy gondoskodjanak a többiekről és az iskola épületéről. A gyerekeknek sok idejük lesz az iskolában játszani, mozogni, alkotni és tanulni.

Azt reméljük, hogy az iskolai önkormányzat a támogatásunkkal képes lesz arra, hogy az iskola egyetlen tagja (se gyerek, se tanár) se legyen semmilyen módon és formában bosszantva és senki ne zsarnokoskodjanak a másik felett. Minden ilyen eset az iskolagyűlés elé fog kerülni, és megtárgyalásra kerül. Az iskolagyűlés fog gondoskodni arról, hogy mindenki személyes tárgyait biztonságban tudja, és ezeknek ne essen bántódása. Közös felelősségünk, és így az iskolagyűlés feladata, hogy magát mindenki biztonságban tudja, és boldognak érezze, bármilyenek is képességei és igényei.

Olyan légkört szeretnénk teremteni az iskolagyűléseken, hogy ott mindenki elmondhassa problémáit, változtatási javaslatait. Az iskolagyűlés meg fog tárgyalni minden javaslatot, problémát. A gyerekek személyes problémáikkal a tanárokhoz is fordulhatnak, vagy igénybe vehetik az iskolában választott ombudsmanokat is!

Szeretnék most egy mindezeken túl alapvető kérdéstről szólni: A tisztelet és bizalom megélése lesz közösségünk láthatatlan legfontosabb kötőeleme! Az iskola nem fog egyetlen vallási közösséghez se kapcsolódni, és a vallást, mint magánügyet kezeli.

A tanulásról

Iskolánkat maximum 100 fősre tervezzük. Igyekezni fogunk, olyan telephelyet találni, hogy nagy kertünk legyen, lehetőleg sportpályákkal. Az iskolában műhelyek lesznek, ahol művészeti és egyéb kézműves tevékenységet lehet majd folytatni.

Minden új félév elején egy új órarendet fogunk készíteni, amely tükrözni fogja a gyerekek választásait, hogy mit szeretnének tanulni. A mi célunk, hogy a gyerekek kötelező és

felülről elrendelt tananyagtól szabadon alakítsák ki, hogy mit akarnak tanulni. Így kifejleszthetik saját céljaikat és érzékelhetik saját fejlődésüket. Tanulóink nem tesznek minden évben vizsgákat. A gyerekek szülei nem kapnak jelentést gyerekeik fejlődéséről.

Meggyőződésünk szerint a gyerekeknek sokkal tovább fontos a játék, mint azt a mai iskolákban feltételezik. A gyerekek játék közben is sokat tanulnak. Ugyancsak tanulnak az önkormányzat ülésein is. Ezért nem korlátozzuk azt az időt, amiig a gyerekek játszhatnak.

Természetesen lesznek gyerekek a mi iskolánkban, akik hetekig, hónapokig nagyon keveset látogatják az órákat, vagy elkezdnek valamit és aztán abbahagyják. Néhányuknak az órarendje nagyon üres, vagy olyan időtöltéseik vannak az órákon kívül, ami nagyon sok időt vesz igénybe...A legtöbb gyerek azonban felfedezi, hogy hogyan töltheti el értelmesen az idejét az iskolában. Amikor a gyerek valamilyen tárgyban talál valami érdekeset, az gyorsan vezet oda, hogy más tárgyakat is megkedvel. Az órarend egyre jobban telik, a napok egyre több elfoglaltságot adnak.

A tanárok ezért – függetlenül attól, hogy a gyerekek milyen mértékben látogatják óráikat, megtartják azokat. A tanárok minősítése nem fog függni attól, hogy ki hány gyereket vonz be az órájára. A tanárok munkája azonban az iskolagyűlések tárgya lehet.

Az iskola egy védett öböl lesz a társadalomban, ahol a felnőttek egyre nagyobb nyomást gyakorolnak a gyerekekre elvárásaikkal és normáikkal. Az iskolai felügyelők folyamatos nyomása ellenére azt szeretnénk, hogy az iskola ne működjön gyárként, amely vizsgaeredményeket produkál. Tanulóink vége felé, azon gyerekek számára, akik az iskola befejeztével tovább szeretnék tanulni tanulmányi támogatást adunk. A megfelelő időben minden gyerekkel konzultálni fogunk jövőjéről, feltárjuk számunkra a lehetséges alternatívákat.

Az önkormányzatról

Az önkormányzat körébe csak olyan kérdéseket szabad delegálni, amikről a gyerekek önként és azt *a veszélyt is vállalva döntenek, hogy döntésük hibás lesz.* (A felnőttek természetesen a maguk hatáskörében is dönthetnek hibásan, aminek következményeit viselniük kell!) A hatalom és a felelősség az önkormányzat kezében az általános felelősség egy része. A felelősség tehát az iskola életében megosztott. Ha a gyerekek kezébe olyan hatalmat adnak a felnőttek, amit valójában nem változtathatnak meg, akkor ezzel arra kényszerítünk magunkat, hogy masszívan beavatkozzunk, és a gyerekeket manipuláljuk. Az önkormányzat úgy is tekinthető, mint egy színpad, ahol a felnőttek a színpad fenntartói. Ez a színpad azonban nagy, és a színpadon történő dolgokat az iskola összes tagja játssza, és itt a felnőttek azonos jogokkal rendelkeznek a gyerekekkel.

A színpadon a felnőtteknek nincs joga büntetni, szankcionálni. Csak az egész közösség büntethet. A színház egészének a színpadon túli szabályait a színpadon is betartatják! Ezek a szabályok mindenki számára adottak és világosak, de automatikusan nem betartottak. (például biztonsági rendszabályok. Bár ezeket az iskola vezetője, vagy a tanár kollégium hozta, azokat mégis a színpad/önkormányzat közössége tartatja be. Ezeket a szabályokat ugyanúgy fel lehet venni a közösség szabályai közé, vagy külön listán szerepeltetni.

A színpadon senki nem hozhat törvényeket egyedül önkényesen! (kivéve egyes tisztségviselők a számukra így definiált hatáskörben, vagy ombudsman, gyűlésvezető). Mindent meg kell beszélni a közösségi gyűlésen és a megbeszélés után dönteni kell. Egy demokratikus rendszernek ez a jellemzője, szemben azzal a rendszerrel, ahol egy, vagy kevés birtokosa van a hatalomnak, akik törvényeket hozhatnak kényük, kedvük szerint.

Az önkormányzat bíróságát gyakran kis szabálysértések esetén is működésbe kell hozni, mert még egy kis igazságtalanságot is

keserű elviselni. A tradicionális önkormányzat nélküli iskolában csak az elítélt árulkodás segít, amit a felnőttek vagy megtesznek, vagy nem. Ebben a szituációban kerül előtérbe az önbíráskodás, ami ha kudarcot vall, a gyengék jogfosztásához vezet. Az önkormányzat bíróságának általában számos ügyel kell foglalkoznia. A bíróság feladata nem az elrettentés, hanem a törvények tiszteletének megerősítése.

Milyen embert és hogyan?

Barátaimmal nem hiszünk abban, hogy létezne semleges iskola. Minden iskola nevel valamire, természetesen nem mindenkit egyformára. Tudatában vagyunk annak, hogy minden ilyen vállalkozásnak vannak korlátai. A mi nevelésfilozófiánk központi gondolata, hogy szeretnénk csökkenteni a tanárok (felnőttek) és a gyerekek közötti aszimmetriát. Másként ezt úgy is lehet fogalmazni, hogy olyan közösséget szeretnénk alapítani, ahol a gyerekek szabadok a felnőttek kényszerítő tekintélyétől, és tekintélyüket pusztán kompetenciájukkal érdemlik ki.

További ajánlott olvasmányok:

- David Gribble: Az igazi nevelés – Summerhill
- Jerry Mintz: 10 jel
- „A kocka”: Leonard Turton bevezető beszéde az első EUDEC konferencián
- Zoe Readhead: Summerhill – „Az a rettenetes iskola”
- John Holt: Szabadság és azon túl